

MEZEY KATALIN
Tokaji Helikon

Idén 38. alkalommal találkozott Tokajban, ebben a patinás, hegyaljai városkában az irodalmunk minden generációjából és régiójából, Magyarországról és a szomszédos országokból, vagy távolabbi égboltok alól érkezett mintegy kétszázhusz író, költő, irodalomtörténész, diák és tanár, hogy részt vegyen a kiállításokkal, előadóestekkel, borkóstolókkal teljes tanácskozás-sorozaton, a magyar irodalmi élet egyik legrégebbi és legfontosabb rendezvényén.

Annyi lényeges és mindenkor a társadalmi és kulturális élet sűrűjéből merített, aktuális téma megtárgyalása után idén a kuratórium a XX. és XXI. század magyar irodalmának sajátos helyzetét kívánta a tanácskozás középpontjába helyezni. Mint tudott, 1920 óta, a történelem kényszerű következményeként több szomszédos államban élnek jelentős magyar közösségek és velük együtt a magyar irodalom kiváló alkotói. Így lett irodalmunkból „sokágú síp” – ha kicsit módosítva használjuk Illyés Gyula szép metaforáját. Ezekkel az önálló, évtizedeken át egymással kapcsolatot fenntartani is csak ellenőrzötten és hivatalosan tudó irodalmi folyamatokkal, egymástól markánsan különböző sajátosságaikkal, az egyetemes és egész magyar kultúrához való hozzájárulásukkal, együvé tartozásunkkal és szét-szabdaltságunkkal kívánt számot vetni az idei írótabori tanácskozás. De figyelmet fordított közös irodalmi lételemünk és meghatározónk: anyanyelvünk Kárpát-medencei helyzetére, veszélyeztetett voltára is.

A házigazda szerepére, az előadók és az előadástémák kiválasztására, megszervezésére, vezetésére is a legilletékesebbeket, a különböző „irodalmi égtájaknak” mai, jeles képviselőit kértük fel. A romániai magyar irodalom évtizedeinek mustráját Balázs Imre József, a Felvidékét Tóth László, Kárpátalját Vári Fábán László és Penckófer János, a délvidéket Kontra Ferenc állította össze, ők szervezték meg az elhangzó előadások sorát is. Az elmúlt kilencven év irodalomtörténeti áttekintésén túl fontosnak ítéltük a jelennek, a magyar irodalom mai viszony- és kapcsolatrendszerének a feltérképezését is, mindezt szintén a romániai, felvidéki, kárpátaljai és délvidéki, illetve a nyugati szörványban élő írók, költők, irodalomtudósok szemszögéből nézve és látva.

Erdélyből érkezett és a kolozsvári Szabó Zsolt művelődéstörténész a Szentimrei Alapítvány gyűjteményéből válogatta a könyv- és folyóirat-kiállítás anyagát, amely a két világháború közötti romániai magyar szépirodalom gazdag termését mutatja be. E lapszám illusztrációit ennek a kiállításnak egyik jeles darabjából, Gy. Szabó Béla fametszeteiből vettük.

Az írótabor tanácskozásait Szöcs Géza költőnek, a NEFMI kulturális államtitkárának összegző előadása zárta. Ezt követően Király Zoltán kolozsvári költő vehette át a Kuratórium díját; munkásságát Pécsi Györgyi méltatta. Az írótabor Nagy Hordó-díját hetvenötödik születésnapját köszöntve Ferdinandy György prózairónak ítélte oda a Kuratórium, míg a három kis Hordó-díjat az ötvenedik születésnapját ünneplő Hodossy Gyula költő, a SZMIT elnöke, továbbá Rubovszky András, a Széchenyi Társaság főtársa és Roberto Ruspanti olasz költő, műfordító kapta.

Az idei Tokaji Írótabor kiemelkedő jelentőségű volt témája és a felkért, csaknem negyven, szomszédos országokból érkező magyar író-előadó közreműködése következtében is. Ilyen nagyságrendű és színvonalú seregszemlét korábban még sosem tartottak együtt a magyar irodalom különböző égtájainak képviselői.

Jó lenne, ha az elhangzó előadásokkal, vitákkal és párbeszédekkel ez a tanácskozás hozzájárulna annak a folyamatnak a felgyorsulásához, amelynek révén legalább a tudatunkban beforradhatnak a kilencven esztendővel ezelőtt, az ország felosztása miatt keletkezett törések és szakadások. Nagy előrelépést jelent, ha a tabukat végre sikerül száműzni vagy legalább a politikai és közgondolkodás útjából félreállítani, hogy például az oktatás minden szintjén őszintén láttassuk és mérlegelhessek legújabbkori történelmi, társadalmi és kulturális veszteségeinket, ugyanakkor tudatosulhasanak bennünk a mégis megszületett, jelentős értékek és teljesítmények.

Előzőleg mindannyiunkban felmerült a jogos kétely és kérdés: valóban felnőtt-e, felnőhetett-e már ehhez a feladathoz hazai és határon túl nevelődött irodalmár-értelmiségünk? Az idei Tokaji Írótabor tanácskozás-sorozata arra minden bizonnyal alkalmas volt, hogy kételyeinket eloszlató választ kapjunk erre a kérdésre. Kiváló, hézagpótló előadások hangzottak el, bizonyítva, hogy mennyi ismerni, számon tartani érdemes érték termett irodalmunk különböző égtájain.

A következő oldalakon néhány fontos, Tokajban elhangzott előadás írott változata olvasható.